

Zbirka odločb sodne prakse

SODBA SODIŠČA (veliki senat)

z dne 19. julija 2012*

„Pravosodno sodelovanje v civilnih zadevah — Uredba (ES) št. 44/2001 — Pristojnost za individualne pogodbe o zaposlitvi — Pogodba, sklenjena z veleposlaništvom tretje države — Imuniteta države, ki zaposluje — Pojem ‚podružnica, predstavništvo ali druga poslovna enota‘ v smislu člena 18(2) — Združljivost dogovora o pristojnosti sodišč tretje države s členom 21“

V zadevi C-154/11,

katere predmet je predlog za sprejetje predhodne odločbe na podlagi člena 267 PDEU, ki ga je vložilo Landesarbeitsgericht Berlin-Brandenburg (Nemčija) z odločbo z dne 23. marca 2011, ki je prispela na Sodišče 29. marca 2011, v postopku

Ahmed Mahamdia

proti

Ljudski demokratični republiki Alžiriji,

SODIŠČE (veliki senat),

v sestavi V. Skouris, predsednik, A. Tizzano, K. Lenaerts, J.-C. Bonichot, predsedniki senatov, A. Rosas, sodnik, R. Silva de Lapuerta, sodnica, E. Levits, A. Ó Caoimh, L. Bay Larsen, T. von Danwitz, A. Arabadžiev, sodniki, C. Toader (poročevalka), sodnica, in C. G. Fernlund, sodnik,

generalni pravobranilec: P. Mengozzi,

sodni tajnik: A. Calot Escobar,

ob upoštevanju stališč, ki so jih predložili:

- za Ljudsko demokratično republiko Alžirijo B. Blankenhorn, odvetnik,
- za špansko vlado S. Centeno Huerta, zastopnica,
- za Evropsko komisijo M. Wilderspin in A.-M. Rouchaud-Joët, zastopnika,
- za Švicarsko konfederacijo D. Klingele, zastopnik,

po predstavitvi sklepnih predlogov generalnega pravobranilca na obravnavi 24. maja 2012

izreka naslednjo

* Jezik postopka: nemščina.

Sodbo

- 1 Predlog za sprejetje predhodne odločbe se nanaša na razlago členov 18(2) in 21 Uredbe Sveta (ES) št. 44/2001 z dne 22. decembra 2000 o pristojnosti in priznavanju ter izvrševanju sodnih odločb v civilnih in gospodarskih zadevah (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 19, zvezek 4, str. 42).
- 2 Ta predlog je bil vložen v okviru spora med A. Mahamdiom, ki je zaposlen pri veleposlaništvu Ljudske demokratične republike Alžirije v Berlinu (Nemčija), in njegovim delodajalcem.

Pravni okvir

Mednarodno pravo

Dunajska konvencija

- 3 Člen 3(1) Dunajske konvencije o diplomatskih odnosih, sklenjene 18. aprila 1961 na Dunaju (v nadaljevanju: Dunajska konvencija), določa:

„Naloge veleposlaništva so zlasti:

- (a) predstavljanje države pošiljateljice v državi sprejemnici;
- (b) varstvo interesov države pošiljateljice in njenih državljanov v državi sprejemnici v mejah, določenih z mednarodnim pravom;
- (c) pogajanje z vlado države sprejemnice;
- (d) seznanjanje na vse zakonite načine s pogoji in razvojem dogodkov v državi sprejemnici in poročanje o tem državi pošiljateljici;
- (e) spodbujanje prijateljskih odnosov ter razvijanje gospodarskih, kulturnih in znanstvenih odnosov med državo pošiljateljico in državo sprejemnico.“

Pravo Unije

Uredba št. 44/2001

- 4 Člen 2 Uredbe št. 44/2001 določa:

„Določene razlike med nacionalnimi predpisi, ki urejajo pristojnost in priznanje sodnih odločb, ovirajo nemoteno delovanje notranjega trga. Nujno je potrebno sprejetje določb za poenotenje kolizijskih pravil glede pristojnosti v civilnih in gospodarskih zadevah ter za poenostavitev formalnosti, s ciljem hitrega in enostavnega priznanja ter izvršitve sodnih odločb držav članic, ki jih zavezuje ta uredba.“

- 5 Uvodnih izjavah 8 in 9 te uredbe, ki zadevata določbe v zvezi s toženo stranko s stalnim prebivališčem v tretji državi, določata:

„(8) Med postopki, za katere se uporablja ta uredba, in ozemljem držav članic, ki jih ta uredba zavezuje, mora obstajati vez. Zato bi se morala skupna pravila o pristojnosti praviloma uporabljati, če ima toženec stalno prebivališče v eni od teh držav članic.“

(9) Za toženca, ki nima stalnega prebivališča v državi članici, se praviloma uporabljajo nacionalni predpisi o pristojnosti, ki se uporabljajo na ozemlju države članice, v kateri se nahaja sodišče, pred katerim teče postopek, in za toženca s stalnim prebivališčem v državi članici, ki je ne veže ta uredba, se mora še naprej uporabljati [Konvencija z dne 27. septembra 1968 o pristojnosti in priznavanju ter izvrševanju sodnih odločb v civilnih in gospodarskih zadevah (UL 1972, L 299, str. 32), kakor je bila spremenjena z nadaljnjimi konvencijami v zvezi s pristopom novih držav članic k tej konvenciji (v nadaljevanju: Bruseljska konvencija)].“

6 Uvodna izjava 13 te uredbe, ki se nanaša zlasti na pravila glede pristojnosti s področja individualnih pogodb o zaposlitvi, se glasi:

„Šibkejša stranka mora biti v zvezi z zavarovanjem, potrošniškimi pogodbami in zaposlitvijo zaščitena s pravili o pristojnosti, ki so za varstvo njenih pravic ugodnejša od splošnih pravil.“

7 V členu 1(1) Uredbe št. 44/2001 je njena stvarna veljavnost opredeljena tako:

„Ta uredba se uporablja v civilnih in gospodarskih zadevah, ne glede na naravo sodne oblasti. Zlasti ne zajema davčnih, carinskih ali upravnih zadev.“

8 Glede sodnih postopkov, uvedenih zoper osebe s stalnim prebivališčem v tretji državi, je v členu 4(1) te uredbe določeno:

„Če toženec nima stalnega prebivališča v državi članici, se, ob upoštevanju členov 22 in 23, pristojnost sodišč vsake države članice določi po pravu te države.“

9 V točki 5 člena 5 te uredbe je določeno, da je oseba s stalnim prebivališčem v državi članici lahko tožena v drugi državi članici, „če gre za spor, ki izhaja iz poslovanja podružnice, agencije ali druge poslovne enote, pred sodišči v kraju, v katerem se nahaja ta podružnica, agencija ali poslovna enota“.

10 V oddelku 5 poglavja II Uredbe št. 44/2001, ki vsebuje člene od 18 do 21, so opredeljena pravila v zvezi s spori glede individualnih pogodb o zaposlitvi.

11 V členu 18 Uredbe št. 44/2001 je določeno:

„1. V zadevah v zvezi z individualnimi pogodbami o zaposlitvi se pristojnost določa v skladu s tem oddelkom brez poseganja v člen 4 in v peto točko člena 5.

2. Če delavec sklene individualno pogodbo o zaposlitvi z delodajalcem, ki nima stalnega prebivališča v državi članici, vendar pa ima v eni od držav članic podružnico, predstavništvo ali drugo poslovno enoto, se v sporih, ki izhajajo iz poslovanja te podružnice, predstavništva ali poslovne enote, šteje, da ima delodajalec stalno prebivališče v tej državi članici.“

12 V členu 19 te uredbe je določeno:

„Delodajalec s stalnim prebivališčem v državi članici je lahko tožen:

1. pred sodišči v državi članici, kjer ima stalno prebivališče; ali

2. v drugi državi članici:

(a) pred sodišči v kraju, kjer delavec običajno opravlja svoje delo, ali pred sodišči v kraju, kjer je nazadnje opravljal svoje delo; ali

(b) če delavec običajno ne opravlja ali ni opravljal svojega dela v eni in isti državi, pred sodišči v kraju, kjer se nahaja ali se je nahajala poslovna enota, ki je zaposlila delavca.“

13 V členu 21 te uredbe je določeno:

„Odstopanje od določb tega oddelka je mogoče samo po dogovoru o pristojnosti sodišča:

1. ki je bil sklenjen po nastanku spora; ali
2. ki omogoča delavcu, da sproži postopek pred sodišči, ki niso navedena v tem oddelku.“

Nemško pravo

14 Člen 25 ustave Zvezne republike Nemčije (Grundgesetz für die Bundesrepublik Deutschland) določa:

„Splošna pravila mednarodnega prava so sestavni del zveznega prava. Imajo prednost pred zakoni in ustvarjajo pravice in obveznosti neposredno za prebivalce na zveznem ozemlju.“

15 V členu 18 zakona o sodiščih (Gerichtsverfassungsgesetz) v različici, objavljeni 9. maja 1975, je določeno:

„Za člane diplomatskih misij, ki so bile ustanovljene na ozemlju, kjer velja ta zakon, za njihove družinske člane in njihove zasebne hišne pomočnike v skladu z Dunajsko konvencijo o diplomatskih odnosih z dne 18. aprila 1961 niso pristojna nemška sodišča. [...]“

16 V členu 20 zakona o sodiščih je določeno:

„1. Nemška sodišča tudi niso pristojna za predstavnike drugih držav in njihovo spremstvo, ki se na podlagi uradnega povabila Zvezne republike Nemčije nahajajo [v Nemčiji in zanje] velja ta zakon.

2. Poleg tega nemška sodišča niso pristojna niti za druge osebe, ki niso navedene v prvem odstavku in v členih 18 in 19, če je v skladu s splošnimi pravili mednarodnega prava in na podlagi mednarodnih sporazumov ali drugih pravnih predpisov taka pristojnost izključena.“

17 Člen 38 nemškega zakonika o civilnem postopku (Zivilprozessordnung) v različici, objavljeni 5. decembra 2005, ki je naslovljen „Dopustni dogovori o pristojnosti sodišča“, v odstavku 2 določa:

„O pristojnosti sodišča prve stopnje se sme dogovoriti tudi, če vsaj za eno od pogodbenih strank ni splošno pristojno sodišče v Nemčiji. Dogovor je treba skleniti v pisni obliki oziroma potrditi pisno, če gre za ustni dogovor. [...]“

Spor o glavni stvari in vprašanji za predhodno odločanje

18 A. Mahamdia ima alžirsko in nemško državljanstvo in prebiva v Nemčiji. Z ministrstvom za zunanje zadeve Ljudske demokratične republike Alžirije je 1. septembra 2002 sklenil pogodbo za pogodbenega uslužbenca za obdobje enega leta z možnostjo obnovitve za opravljanje nalog voznika pri veleposlaništvu te države v Berlinu.

19 Pogodba, ki je bila sestavljena v francoskem jeziku, je vsebovala dogovor o pristojnosti sodišča:

„VI. Reševanje sporov

V primeru nesoglasij ali sporov, ki izhajajo iz te pogodbe, so pristojna samo alžirska sodišča.“

- 20 Iz predložitvene odločbe izhaja, da je A. Mahamdia med opravljanjem svojih delovnih nalog vozil goste, sodelavce in kot nadomestni voznik tudi veleposlanika. Poleg tega je moral nositi pisma veleposlaništva nemškim službam in na pošto. Diplomatsko pošto je sprejel oziroma posredoval drug delavec na veleposlaništvu, ki ga je vozil A. Mahamdia. Iz te odločbe prav tako izhaja, da je med strankama sporno, ali je opravljal delo tudi kot tolmač.
- 21 A. Mahamdia je 9. avgusta 2007 pri Arbeitsgericht Berlin (Nemčija) vložil tožbo zoper Ljudsko demokratično republiko Alžirijo in zahteval plačilo za nadurno delo, opravljeno med letoma 2005 in 2007.
- 22 A. Mahamdiu je bila 29. aprila 2007 z dopisom odpravnika poslov veleposlaništva odpovedana pogodba o zaposlitvi z učinkom od 30. septembra 2007.
- 23 Tožeča stranka je pri Arbeitsgericht Berlin nato vložila dodaten predlog k svojemu glavnemu predlogu, s katerim je po eni strani izpodbijala zakonitost odpovedi pogodbe o zaposlitvi in po drugi strani zaprosila za nadomestilo plače in ohranitev delovnega razmerja do sprejetja odločitve v sporu.
- 24 Ljudska demokratična republika Alžirija je v okviru postopka v zvezi z odpovedjo pogodbe o zaposlitvi vložila ugovor o nepristojnosti nemških sodišč in se ob tem sklicevala tako na mednarodna pravila v zvezi z imuniteto držav pred sodnimi postopki kot na dogovor o pristojnosti sodišča iz pogodbe o zaposlitvi.
- 25 Arbeitsgericht Berlin je s sodbo z dne 2. julija 2008 temu ugovoru ugodilo in zavrnilo predlog A. Mahamdia. Menilo je, da imajo države pri izvajanju suverenih pristojnosti v skladu s pravili mednarodnega prava imuniteto pred sodnimi postopki in da dejavnosti tožeče stranke, ki so bile v funkcionalni zvezi z diplomatskimi dejavnostmi veleposlaništva, niso v pristojnosti nemških sodišč.
- 26 Tožeča stranka v postopku o glavni stvari je pri Landesarbeitsgericht Berlin-Brandenburg vložila pritožbo, to pa je s sodbo z dne 14. januarja 2009 delno razveljavilo sodbo Arbeitsgericht Berlin.
- 27 Navedlo je, da zato, ker je tožeča stranka voznik pri veleposlaništvu, njegove dejavnosti ne spadajo pod pristojnost organov tožene države, temveč so pomožna dejavnost glede na izvrševanje suverenosti te države. Zato naj v tem sporu Ljudska demokratična republika Alžirija ne bi imela imunitete pred sodnimi postopki. Poleg tega je menilo, da so nemška sodišča pristojna za presojanje tega spora, ker je veleposlaništvo „poslovna enota“ v smislu člena 18(2) Uredbe št. 44/2001. Zato naj bi veljala pravila iz člena 19 te uredbe. V tej zvezi je poudarilo, da če je „poslovna enota“ običajno kraj, kjer se opravlja gospodarska dejavnost, se člen 18(2) Uredbe št. 44/2001 uporablja za veleposlaništvo, ker po eni strani ta uredba ne vsebuje nobene določbe, na podlagi katere bi bila diplomatska predstavništva držav izključena s področja njene uporabe, po drugi strani pa ima veleposlaništvo lastno vodstvo, ki neodvisno sklepa pogodbe, vključno s civilnopravnimi, kot so pogodbe o zaposlitvi.
- 28 Landesarbeitsgericht Berlin-Brandenburg je prav tako izključilo uporabo dogovora o pristojnosti sodišča, določenega v zadevni pogodbi o zaposlitvi. Menilo je, da slednji ne ustreza pogojem, določenim v členu 21 Uredbe št. 44/2001, ker je bil sklenjen pred nastankom spora in delavca napotuje izključno na alžirska sodišča.
- 29 Ljudska demokratična republika Alžirija je pri Bundesarbeitsgericht vložila revizijo s sklicevanjem na imuniteto pred sodnimi postopki, do katere bi morala biti upravičena na podlagi tega dogovora o pristojnosti.

- 30 Bundesarbeitsgericht je s sodbo z dne 1. julija 2010 izpodbijano sodbo razveljavilo in zadevo vrnilo Landesarbeitsgericht Berlin-Brandenburg v ponovno odločanje. Bundesarbeitsgericht je predložitvenemu sodišču zlasti naložilo, naj na podlagi predloženih dokazov opredeli dejavnosti tožeče stranke v postopku v glavni stvari, zlasti tistih v zvezi z delom tolmača, da bi lahko ugotovilo, ali jih je mogoče šteti za dejavnosti v okviru izvrševanja suverenosti tožene države v postopku v glavni stvari. V primeru, da bi iz preučitve izhajalo, da ta država nima imunitete pred sodnimi postopki, je dalje naložilo Landesarbeitsgericht Berlin-Brandenburg, da ob upoštevanju zlasti člena 18(2) Uredbe št. 44/2001 in člena 7 Evropske konvencije o imuniteti držav, sestavljene v okviru Sveta Evrope in predložene v podpis državam 16. maja 1972 v Baslu, določi sodišče, pristojno za odločanje v sporu.
- 31 Glede prava, ki se uporabi za pogodbo iz postopka o glavni stvari, je Bundesarbeitsgericht odločilo, da mora pritožbeno sodišče preučiti, ali so stranke – ker prava niso izrecno izbrale – implicitno izbrale, da se za pogodbo uporabi alžirsko pravo. V tej zvezi bi bili lahko pokazatelji elementi, kot so jezik pogodbe, izvor tožeče stranke ali narava njenih dejavnosti.
- 32 Landesarbeitsgericht Berlin-Brandenburg je v predložitveni odločbi menilo, da imajo lahko države v skladu s členom 25 ustave Zvezne republike Nemčije imuniteto pred sodnimi postopki le v sporih, ki se nanašajo na izvrševanje njihove suverenosti. Vendar so v skladu s sodno prakso Bundesarbeitsgericht za presojanje delovnopравниh sporov med uslužbenci veleposlaništev in zadevno državo pristojna nemška sodišča, če delavec za drugo državo, pri kateri je v delovnem razmerju, ni opravljal nalog v povezavi z izvrševanjem suverenosti te države.
- 33 Predložitveno sodišče v tem primeru „domneva“, da A. Mahamdia ni opravljal takih dejavnosti, saj Ljudska demokratična republika Alžirija ni dokazala njegovega sodelovanja pri opravljanju nalog v povezavi z izvrševanjem suverenosti.
- 34 Predložitveno sodišče meni, da iz členov 18 in 19 Uredbe št. 44/2001 izhaja pristojnost nemških sodišč, vendar je za namene uporabe teh členov treba ugotoviti, ali je veleposlaništvo „podružnica, agencija ali druga poslovna enota“ v smislu člena 18(2) te uredbe. Samo v tem primeru bi bilo mogoče Ljudsko in demokratično republiko Alžirijo šteti za delodajalca s sedežem na območju države članice.
- 35 Poleg tega v tem primeru in v skladu s členom 21, točka 2, Uredbe št. 44/2001 ni mogoče izključiti pristojnosti nemških sodišč na podlagi dogovora o pristojnosti, vsebovanega v zadevni pogodbi.
- 36 Landesarbeitsgericht Berlin-Brandenburg je na podlagi teh ugotovitev prekinilo odločanje in Sodišču v predhodno odločanje predložilo ti vprašanji:
- „1. Ali gre pri veleposlaništvu države, ki je v državi članici in za katero ne velja Uredba št. 44/2001 [...], za ‚podružnico, predstavništvo ali drugo poslovno enoto‘ v smislu člena 18(2) te uredbe?
 2. Če je odgovor na prvo vprašanje pritrdilen, ali se lahko v dogovoru o pristojnosti sodišča, ki je bil sklenjen pred nastankom spora, določi pristojnost sodišča, za katero ne velja Uredba št. 44/2001, če bi bila zaradi dogovora o pristojnosti sodišča izključena pristojnost, določena s členoma 18 in 19 Uredbe št. 44/2001?“

Vprašanja za predhodno odločanje

Prvo vprašanje

- 37 Predložitveno sodišče s prvim vprašanjem v bistvu sprašuje, ali je treba člen 18(2) Uredbe št. 44/2001 razlagati tako, da pomeni veleposlaništvo „poslovno enoto“ v smislu te določbe, in ali se posledično ta uredba uporablja za določitev sodišča, pristojnega za odločanje o tožbi, ki jo uslužbenec veleposlaništva tretje države, ki se nahaja v državi članici, vložil zoper tretjo državo.
- 38 Najprej je treba ugotoviti, da se Uredba št. 44/2001, ki določa pravila v zvezi s pristojnostjo sodišč držav članic, uporabi v vseh sporih v civilnih in gospodarskih zadevah, z izjemo nekaterih v tej uredbi izrecno navedenih zadevah. Kot izhaja iz točke 10 te sodbe, so v oddelku 5 poglavja II Uredbe št. 44/2001, ki vsebuje člene od 18 do 21, opredeljena pravila v zvezi s pristojnostjo za individualne pogodbe o zaposlitvi.
- 39 Glede ozemeljske veljavnosti Uredbe št. 44/2001 iz uvodne izjave 2 in mnenja 1/03 z dne 7. februarja 2006 (Recueil, str. I-1145, točka 143) izhaja, da je namen te uredbe poenotiti pravila o pristojnosti sodišč držav članic, in sicer ne le za spore znotraj Unije, temveč tudi za spore s tujim elementom, da bi se odstranile ovire pri delovanju notranjega trga, ki lahko izhajajo iz neenotnosti nacionalnih zakonodaj na tem področju.
- 40 Uredba št. 44/2001, zlasti pa njeno poglavje II, v katerega je vključen člen 18, tvori celoto pravil, ki sestavljajo zaokrožen sistem in zadevajo ne le postopke, ki potekajo pred sodišči različnih držav članic, ampak se uporabljajo tudi za razmerja med državo članico in tretjo državo (glej zgoraj navedeno mnenje 1/03, točka 144).
- 41 Člen 18(2) te uredbe zlasti določa, da če delavec sklene pogodbo o zaposlitvi z delodajalcem, ki ima stalno prebivališče zunaj ozemlja Evropske unije, vendar pa ima v državi članici podružnico, predstavništvo ali drugo poslovno enoto, je treba za namene določitve pristojnega sodišča za tega delodajalca šteti, da ima stalno prebivališče v tej državi.
- 42 Za zagotovitev polne učinkovitosti te uredbe in zlasti njenega člena 18 je pravne pojme, ki jih vsebuje, treba razlagati na avtonomen in s tem na način, skupen vsem državam (glej v tem smislu, zlasti glede razlage Bruseljske konvencije, sodbo z dne 22. novembra 1978 v zadevi Somafer, 33/78, Recueil, str. 2183, točka 8).
- 43 Da se ugotovi, kateri elementi opredeljujejo pojme „podružnica“, „predstavništvo“ ali „druga poslovna enota“ iz člena 18(2) Uredbe št. 44/2001, je zaradi neobstoja pokazateljev v besedilu te uredbe treba upoštevati namen te določbe.
- 44 Za spore v zvezi s pogodbami o zaposlitvi vsebuje oddelek 5 poglavja II Uredbe št. 44/2001 številna pravila, katerih namen je, kot izhaja iz uvodne izjave 13 te uredbe, zaščititi šibkejšo pogodbeno stranko s predpisi o pristojnosti, ki so zanjo ugodnejši (glej v tem smislu sodbo z dne 22. maja 2008 v zadevi Glaxosmithkline in Laboratoires Glaxosmithkline, C-462/06, ZOdl., str. I-3965, točka 17).
- 45 Delavcu omogočajo zlasti, da sproži postopek zoper delodajalca pred sodiščem, za katerega meni, da je najbližje njegovim interesom, tako da lahko vložil tožbo pred sodiščem države, v kateri ima prebivališče, oziroma države, v kateri običajno opravlja svoje delo, oziroma tudi države, v kateri se nahaja poslovna enota delodajalca. Določbe navedenega oddelka poleg tega omejujejo izbiro sodišča delodajalcu, ki toži delavca, ter možnost odstopanja od pravil glede pristojnosti, kot so določena v Uredbi.

- 46 Kot izhaja iz sodne prakse Sodišča v zvezi s pravili glede pristojnosti s področja pogodb o zaposlitvi, vsebovanih v Bruseljski konvenciji (glej sodbe z dne 26. maja 1982 v zadevi Ivenel, 133/81, Recueil, str. 1891, točka 14; z dne 13. julija 1993 v zadevi Mulox IBC, C-125/92, Recueil, str. I-4075, točka 18; z dne 9. januarja 1997 v zadevi Rutten, C-383/95, Recueil, str. I-57, točka 22, in z dne 10. aprila 2003 v zadevi Pugliese, C-437/00, Recueil, str. I-3573, točka 18), je treba določbe oddelka 5 poglavja II Uredbe št. 44/2001 razlagati tako, da se upoštevajo cilji zagotavljanja primerne zaščite delavca kot šibkejše pogodbene stranke.
- 47 Poleg tega, da se zagotovi kontinuiteta med Uredbo in Bruseljsko konvencijo, je treba pojme „podružnica“, „predstavništvo“ in „druga poslovna enota“, ki jih vsebujeta, razlagati v skladu z merili, ki jih je opredelilo Sodišče v sodni praksi v zvezi s točko 5 člena 5 Bruseljske konvencije, ki vsebuje iste pojme in v kateri so določena pravila glede pristojnosti sodišč za spore v zvezi z upravljanjem sedeža podjetja v kraju, v katerem podjetje opravlja gospodarsko dejavnost. Ta določba je poleg tega dobesedno ponovno navedena v točki 5 člena 5 Uredbe št. 44/2001.
- 48 Pri razlagi omenjenih pojmov „podružnica“, „predstavništvo“ in „druga poslovna enota“ je Sodišče izdelalo merili, na podlagi katerih je mogoče določiti, ali tožba v zvezi z upravljanjem ene od teh kategorij podružnic kaže navezno okoliščino do države članice. Prvič, pojem „podružnica“, „predstavništvo“ in „poslovna enota“ predpostavlja obstoj centra poslovnih dejavnosti, ki se dolgoročno odraža navzven in ki je trajna izpostava matične družbe. Ta center mora imeti svojo upravo in mora biti materialno opremljen za poslovanje s tretjimi osebami, tako da se jim ni treba neposredno obračati na matično družbo (glej sodbo z dne 18. marca 1981 v zadevi Blanckaert & Willems, 139/80, Recueil, str. I-819, točka 11). Drugič, spor se mora nanašati na ravnanja v zvezi z upravljanjem teh enot oziroma obveznosti, ki so jih slednje prevzele v imenu matične družbe, če je treba obveznosti izpolniti v državi, v kateri se enote nahajajo (glej v tem smislu zgoraj navedeno sodbo Somafer, točka 13).
- 49 V zadevi v postopku v glavni stvari je treba najprej spomniti, da naloge veleposlaništva, kot izhaja iz člena 3 Dunajske konvencije o diplomatskih odnosih, v bistvu zajemajo predstavljanje države pošiljateljice, varstvo njenih interesov in spodbujanje prijateljskih odnosov z državo sprejemnico. Veleposlaništvo pri izvajanju teh nalog, tako kot vsaka druga oseba javnega prava, lahko deluje *iure gestionis* in prevzema obveznosti ter pridobiva pravice, ki imajo civilnopravni značaj, zlasti po sklenitvi zasebnopravnih pogodb. To je zlasti v primeru, ko sklepa pogodbe o zaposlitvi z osebami, ki ne opravljajo nalog v povezavi z izvajanjem javnopravnih pooblastil.
- 50 Glede prvega merila, navedenega v točki 48 te sodbe, je treba ugotoviti, da je mogoče veleposlaništvo enačiti s centrom poslovnih dejavnosti, ki se dolgoročno odraža navzven in prispeva k identifikaciji in predstavljanju države, iz katere izvira.
- 51 Glede drugega merila, navedenega v zgoraj navedeni točki sodbe, je očitno, da je predmet spora o glavni stvari, namreč spor iz delovnopravnega razmerja, zadostno povezan z delovanjem zadevnega veleposlaništva, kar zadeva vodenje njegovega osebja.
- 52 Zato je veleposlaništvo, kadar gre za pogodbe o zaposlitvi, ki jih sklene v imenu države, „poslovna enota“ v smislu člena 18(2) Uredbe št. 44/2001, če se dejavnosti delavcev, s katerimi je ta sklenila te pogodbe, nanašajo na dejavnost upravljanja, ki jo veleposlaništvo izvaja v državi sprejemnici.
- 53 Ljudska demokratična republika Alžirija je pred nemškimi sodišči in v stališčih, podanih v okviru tega postopka predhodnega odločanja, navedla, da bi priznanje pristojnosti sodišča države sprejemnice veleposlaništva pomenilo kršitev pravil mednarodnega običajnega prava v zvezi z imuniteto pred sodnimi postopki in da ob upoštevanju teh pravil Uredbe št. 44/2001, zlasti njenega člena 18, ni mogoče uporabiti v sporu, kot je ta v postopku v glavni stvari.

- 54 V tej zvezi je treba ugotoviti, da je na podlagi splošno priznanih načel mednarodnega prava v zvezi z imuniteto držav izključeno, da bi bila država v sporu, kot je ta v postopku v glavni stvari, tožena pred sodiščem druge države. Taka imuniteta države izhaja iz mednarodnega prava in temelji na načelu *par in parem non habet imperium*, v skladu s katerim države ni mogoče podrediti jurisdikciji druge države.
- 55 Toda kot je navedel generalni pravobranilec v točkah od 17 do 23 sklepnih predlogov, glede na trenutno stanje mednarodne prakse ta imuniteta ne velja neomejeno, temveč je na splošno priznana takrat, kadar se spor nanaša na suverene dejavnosti, ki se izvajajo *iure imperii*. Nasprotno, mogoče jo je izključiti, če se pravno sredstvo nanaša na ravnanja, izvršena *iure gestionis*, ki se ne nanašajo na javnopravna pooblastila.
- 56 Zato je treba ob upoštevanju vsebine tega načela mednarodnega običajnega prava v zvezi z imuniteto držav pred sodnimi postopki ugotoviti, da ne nasprotuje uporabi Uredbe št. 44/2001 v sporu, kot je ta v postopku v glavni stvari, v katerem delavec zahteva plačilo nadomestila in izpodbija odpoved pogodbe o zaposlitvi, ki jo je sklenil z državo, če sodišče, pri katerem je bila vložena tožba, ugotovi, da dejavnosti, ki jih opravi ta delavec, ne spadajo v okvir nalog v povezavi z izvajanjem javnopravnih pooblastil, ali če pravno sredstvo ni v nasprotju z interesi državne varnosti. Na podlagi te ugotovitve lahko sodišče, ki odloča o sporu, kot je ta v postopku v glavni stvari, šteje, da ta spor spada na področje uporabe *ratione materiae* Uredbe št. 44/2001.
- 57 Iz navedenega izhaja, da je na prvo vprašanje treba odgovoriti, da je treba člen 18(2) Uredbe št. 44/2001 razlagati tako, da je veleposlaništvo tretje države na ozemlju države članice „poslovna enota“ v smislu te določbe, kadar gre za spor v zvezi s pogodbo o zaposlitvi, ki jo je slednje sklenilo v imenu države pošiljateljice, če dejavnosti, ki jih opravlja delavec, ne spadajo v okvir nalog v povezavi z izvajanjem javnopravnih pooblastil. Nacionalno sodišče, ki odloča v sporu, mora ugotoviti, katere dejavnosti natančno delavec opravlja.

Drugo vprašanje

- 58 Predložitveno sodišče z drugim vprašanjem v bistvu sprašuje, ali je treba člen 21, točka 2, Uredbe št. 44/2001 razlagati tako, da dogovor o pristojnosti sodišča, ki je bil sklenjen pred nastankom spora, spada v okvir te določbe, če zadevni dogovor določi pristojnost sodišča, za katero ne velja Uredba, in če bi bila zaradi dogovora o pristojnosti sodišča izključena pristojnost, ki temelji na posebnih pravilih iz členov 18 in 19 te uredbe.
- 59 Ljudska demokratična republika Alžirija meni, da navedeni člen 21 ni v nasprotju s tem, da so se stranke s klavzulo, vsebovano v pogodbi o zaposlitvi, dogovorile glede pristojnosti sodišča tretje države za presojanje sporov v zvezi s to pogodbo. V tem primeru ta izbira ne pomeni nobene neugodnosti za delavca in ustreza volji pogodbenih strank, da je pogodba podvržena pravu iste države.
- 60 Kot izhaja iz uvodne izjave 13 Uredbe št. 44/2001 je namen teh posebnih pravil, vsebovanih v oddelku 5 poglavja II, zagotavljati primerno varstvo delavcu. V skladu s sodno prakso Sodišča, navedeno v točki 46 te sodbe, je treba ta namen upoštevati pri razlagi teh predpisov.
- 61 Člen 21 Uredbe št. 44/2001 omejuje pristojnost strank pogodbe o zaposlitvi, da skleneta dogovor o pristojnosti sodišča. Tako je treba tak dogovor skleniti po nastanku spora, če pa je sklenjen pred njegovim nastankom, mora biti delavcu omogočeno, da se obrne na sodišča, ki niso tista, pristojna na podlagi teh pravil.
- 62 Ob upoštevanju namena člena 21 Uredbe št. 44/2001 je treba zadnjenavedeni pogoj, kot je navedel generalni pravobranilec v točkah 58 in 59 sklepnih predlogov, razlagati tako, da morajo biti na podlagi dogovora o pristojnosti sodišča, sklenjenega pred nastankom spora, za presojanje tožb delavcev poleg

sodišč, predvidenih na podlagi členov 18 in 19 Uredbe št. 44/2001, pristojna dodatna sodišča. Ta dogovor torej nima za posledico izključitve pristojnosti prvonavedenih sodišč, temveč razširitev možnosti delavca, da izbira med več pristojnimi sodišči.

- 63 Poleg tega iz besedila člena 21 Uredbe št. 44/2001 izhaja, da dogovori o pristojnosti sodišča lahko delavcu „omogočijo“ vložitev tožbe pri sodiščih, ki niso navedena v členih 18 in 19. Iz tega izhaja, da te določbe ni mogoče razlagati tako, da je mogoče določbo o določitvi pristojnosti uporabiti izključno in s tem delavcu prepovedati vložitev tožbe pri sodiščih, pristojnih na podlagi členov 18 in 19.
- 64 Namen zaščititi delavca kot šibkejšo pogodbeno stranko, na kar je bilo opozorjeno v točkah 44 in 46 te sodbe, ne bi bil dosežen, če bi bila sodišča, ki so za zagotovitev tega varstva predvidena v navedenih členih 18 in 19, izključena na podlagi dogovora o pristojnosti sodišč, sklenjenega pred nastankom spora.
- 65 Poleg tega niti iz besedila niti iz namena člena 21 Uredbe št. 44/2001 ne izhaja, da tak dogovor ne bi mogel dodeliti pristojnosti sodiščem tretje države, če to ne izključuje pristojnosti, ki je priznana na podlagi členov Uredbe.
- 66 Iz navedenega izhaja, da je na drugo vprašanje treba odgovoriti, da je treba člen 21(2) Uredbe št. 44/2001 razlagati tako, da dogovor o pristojnosti sodišča, ki je bil sklenjen pred nastankom spora, spada v okvir te določbe, če ima delavec na podlagi tega dogovora možnost vložiti tožbo pri sodiščih, ki so običajno pristojna na podlagi členov 18 in 19 te uredbe, poleg teh pa tudi pri drugih sodiščih, če je potrebno, tudi pri sodiščih zunaj Unije.

Stroški

- 67 Ker je ta postopek za stranki v postopku v glavni stvari ena od stopenj v postopku pred predložitvenim sodiščem, to odloči o stroških. Stroški, priglašeni za predložitev stališč Sodišču, ki niso stroški omenjenih strank, se ne povrnejo.

Iz teh razlogov je Sodišče (veliki senat) razsodilo:

- Člen 18(2) Uredbe (ES) št. 44/2001 z dne 22. decembra 2000 o pristojnosti in priznavanju ter izvrševanju sodnih odločb v civilnih in gospodarskih zadevah je treba razlagati tako, da je veleposlaništvo tretje države na ozemlju države članice „poslovna enota“ v smislu te določbe, ko gre za spor v zvezi s pogodbo o zaposlitvi, ki jo je slednje sklenilo v imenu države pošiljateljice, če dejavnosti, ki jih opravlja delavec, ne spadajo v okvir nalog v povezavi z izvajanjem javnopravnih pooblastil. Nacionalno sodišče, ki odloča v sporu, mora ugotoviti, katere dejavnosti natančno delavec opravlja.**
- Člen 21, točka 2, Uredbe št. 44/2001 je treba razlagati tako, da dogovor o pristojnosti sodišča, ki je bil sklenjen pred nastankom spora, spada v okvir te določbe, če ima delavec na podlagi tega dogovora možnost vložiti tožbo pri sodiščih, ki so običajno pristojna na podlagi členov 18 in 19 te uredbe, poleg teh pa tudi pri drugih sodiščih, če je potrebno, tudi pri sodiščih zunaj Unije.**

Podpisi